

RESSENYES

TURIEL, Antonio (2022)
Sense energia. Breu guia per al Gran Descens
 Madrid: Alfabeto, 105 p.
 ISBN 978-84-17951-34-4

L'any 2020, Antonio Turiel, físic i investigador del CSIC, va publicar l'assaig *Petrocalipsis. Crisis energética global y cómo (no) la vamos a solucionar*. Al llibre, hi exposava la problemàtica associada al descens de la producció de combustibles fòssils, i, alhora, aixafava la guitarra als tecnocentusistes partidaris del model d'energia renovable elèctrica industrial. En síntesi, l'obra alertava sobre el fet que l'adopció massiva de determinats sistemes d'energia renovable no resoldria ni de bon tros tots els problemes que el progressiu esgotament del petroli (barat) posa sobre el tauler. Entre d'altres qüestions, l'autor ens recordava quelcom que, tot i ser obvi, ben sovint —i a voltes deliberadament— sembla no tenir-se prou en compte: els materials que calen per construir, per exemple, aerogeneradors, plaques fotovoltaïques i bateries (com el coure, el liti, etcètera) també són finits —i de fet, en alguns casos, els pics d'extracció són a tocar (vegeu també Valero i Valero, 2021).

Disponibilitat de materials al marge, la tesi de Turiel era aquesta: tot i que l'aposta per les renovables és desitjable i necessària per mirar de combatre la conjunció de crisis (ambiental i energètica) en la qual estem immersos, a mitjà termini

—com a mínim, i sent molt optimistes— el potencial màxim de les renovables no serà suficient per substituir l'energia que fins a hores d'ara hem extret del petroli i dels seus derivats. Davant d'aquest panorama, Turiel argumentava que la disponibilitat minvant d'energia provinent del petroli ens aboca, tant sí com no, a un canvi de model socioeconòmic. I sostenia que aquest canvi implicaria indefectiblement un «gran descens» en les dinàmiques de consum d'energia i materials a escala global.

És ben sabut que, d'ençà de la publicació de *Petrocalipsis* (2020), el món ha estat sotmès a una contudent sacsejada geopolítica, les derivades energètiques de la qual han accelerat una dinàmica activa de temps enrere. L'esclat de la nova fase de la guerra a Ucraïna iniciada el febrer del 2022 i les consegüents disruptions en el subministrament de gas provinent de Rússia han contribuït a aguditzar la sensació de vertigen davant d'una perspectiva de disponibilitat minvant de combustibles. En aquesta tessitura, al llibre que ens ocupa (*Sense energia. Breu guia per al Gran Descens*), Turiel ens hi explica de manera diàfana que, ras i curt, ens endinsem en una nova fase en la qual el subministrament d'energia no estarà assegurat.

Des del seu blog, *Oil Crash*, i des de moltes altres tribunes, fa temps que Turiel ens recorda, una vegada i una altra, que l'any 2018 vam arribar al pic petroler (el moment en què la producció de petroli va assolir el seu punt més alt). Però, a més a més, de passada, al llibre hi detalla que la producció d'urani va arribar al seu màxim l'any 2016, i la de carbó hi va arribar el 2014. D'altra banda, també subratlla que el màxim de producció del gas és ben a la vora —el situa a l'horitzó de l'any 2030. Per acabar de reblar el clau, l'autor explica que el mateix succeeix amb diversos materials que, com el coure, «són indispensables per als plans d'electrificació associats al model de transició renovable que s'està anunciant als països occidentals» (p. 40) —el punt màxim d'extracció del qual, per cert, es produirà abans del 2035 (p. 39).

En aquest context, tal com ironitza el mateix autor, per a alguns mitjans, Antonio Turiel s'ha convertit en «el màxim exponent del col·lapsisme a Espanya, entenent per col·lapsisme una cosa així com l'anunci, o potser el desig morbós, que la nostra societat inevitablement col·lapsarà» (p. 94). Amb una petita (i val a dir que comprensible) dosi d'amargor, el físic del CSIC lamenta que per a molts ell ha esdevingut «una mena d'eremita apocalíptic que anuncia amb fruïció que el final és a prop» (p. 94). Tanmateix, aclareix i reivindica que ell «sempre ha deixat clar que ens en podem sortir, i fins i tot sortir-ne més ben parats que abans» (p. 94).

Amb tot, Turiel mostra el seu escpticisme vers les esperances que molts semblen haver dipositat en vectors energètics com l'hidrogen verd (p. 81) o en hipotètiques futures alternatives com la fusió nuclear, i esmenta algunes mesures de xoc bàsiques que, segons el seu parer, convindria implementar de manera immediata: reduir l'ús de fertilitzants químics; limitar l'ús del vehicle privat; disminuir el transport de mercaderies

superflu o redundant (sobretot el marítim), i deixar enrere pràctiques com l'obsolescència programada dels components electrònics (p. 96).

L'assaig acaba repassant algunes mesures d'adaptació que caldria desplegar, tant des del punt de vista tècnic com des del punt de vista socioeconòmic. En aquest àmbit, sosté que la paraula clau és *decreixement*. L'autor afirma que, si bé és cert que el terme «decreixement és una mena de paraula tabú des del paradigma polític actual (...), el decreixement de la base material i energètica del metabolisme de la nostra societat és inevitable» (p. 98). Turiel acaba el llibre allunyant-se —en certa manera— del camp de batalla ideològic, i argumenta que les propostes sobre com cal organitzar el vessant polític del decreixement queden fora del marc analític del seu text. Així, escriu: «Aquest és el teatre, l'escenari, la tramaioia. Ara, que vinguin els actors» (p. 99).

Depenent dels actors que acabin representant l'obra (i de quin sigui el guió que interpretin), anirem veient si l'inevitable canvi de model es produirà de manera endreçada o de manera brusca i violenta —tot obrint la porta a opcions polítiques com l'ecofeixisme (Taibo, 2022).

Referències bibliogràfiques

- TAIBO, Carlos (2022). *Ecofascismo. Una introducció*. Madrid: Los Libros de la Catarata.
- TURIEL, Antonio (2020). *Petrocalipsis. Crisis energética global y cómo (no) la vamos a solucionar*. Madrid: Alfabeto.
- VALERO, Alicia i VALERO, Antonio (2021). *Thanatia, Los límites minerales del planeta*. Barcelona: Icaria.

Xavier Ferrer Gallardo
 Universitat Pompeu Fabra
 Departament d'Humanitats
 xavier.ferrer@upf.edu

